

E61

BÁRÓ EÖTVÖS JÓZSEF

ÖSSZES MUNKÁI

V.

MAGYARORSZÁG 1514-BEN

MÁSODIK KÖTET

BUDAPEST MDCCCCI
VIII., ÜLLŐI-ÚT 18. SZÁM.

RÉVAI TESTVÉREK
IRODALMI INTÉZET R.-T.

J/1791-6.

XVI.

Az anyagi fáradság legjobb vigasztalója fájdalmainknak; a test, mely legnemesebb s legboldogítóbb tehetségeinket oly szűk korlátok közé szorítja, nem engedi, hogy bánatunk is végtelen legyen; s ha fejünk fölött kikerülhetleneknek látszó veszélyek lebegnek, ha keservünkben minden vigasztalást elutasítunk magunktól, ha a test remegve vagy zokogva elfáradott, a halálra ítelt gonosztevő élte utolsó éjjelében, s az anya gyermeke ravatala mellett, feltalálják nyugalmukat. Így történt, hogy midőn Frusina s Bebek Katalin ennyi veszély s fáradság után végre biztosságban láták magukat, ők is nyugodtakká váltak. Posztómetsző s jámbor neje a jövevényeknek jó ágyakat készítének, s még nem mult el fél óra, midőn mind Katalin, mind fiatal társa, csendes álomba merülve, a kiállott bajokról s a még mindég bizonytalan jövőről megfeledkezének.

Annyival több nyugtalanság tölté sziveiket, midőn másnap reggel helyzetüket átgondolák. Mostani menedékökben nem maradhattak. Becsületes gazdájok életét adta volna, ha általa vendégeinek bátorságot szerezhet; de háza közelebb feküdt a városhoz, mintsem hogy a hölgyek ott sokáig rejtve maradhattak volna; s Orbánnak egyetlen reménye az maradt, hogy védettjeivel még elérheti a várost, hol őket Bornemisza pártfogásába

tabularii nationis Saxonicae p. 755. inter MSSC. Ign. de Battyán habetur Uladislai regis mandatum, quo universis nobilibus prohibetur, ne jobbagyiones decem annis in fundo regio habitantes ad pristina sua loca reducantur; de anno 1496. Ha a jobbágyoknak szabadköltözködési joga az említett esztendőben elismervé lett volna, Ulászló e parancsának nem lenne semmi értelme.

⁵² Paulus Jovius, *Hist. s. temp.* L. XIII.

⁵³ Lásd *Corpus Juris Uladislai* II. Decretum VII.; főképen érdekes a 47. szakasz: „Universi tales praesumptuosi — — horrenda nece pereant: Et eorum quoque posteritates, filii videlicet et filiae, ac fratres carnales ita puniantur, ut de illorum progenie, Judex, aut Juratus civis, vel villicus in medio aliorum rusticorum aliquis non eligatur: Nemoque in curia principis vel dominorum ac nobilium, ex eis famulari unquam possit. — Sed tamquam maledictae generationis, jugo perpetuo servitutis et rusticitatis subjecti, reatus ipsorum poenam lugeant.

§. 2. Si vero non uxorati talia patrasse deprehendantur; eorum nihilominus patres praemissa infamia condemnentur.

⁵⁴ Laurentium vero presbyterum, quoniam in loco, quoque mortis genere perierit, nemo scire potuit. Eum quidem e praelio aufugisse, neque ad turcas transiisse constat. Sed an fugiens sibi mortem consciverit, ac desperabundus se in Danubium praecipitaverit, quum a nemine postea visus sit, incertum habetur. Istvánfy, L. V.

KIADÁSOK: Megjelent először 1847-ben, Pesten, Hartleben K. Adolffól, 3 kötetben. Másodszor 1873-ban, két kötetben, Ráth Mórnál; ugyanakkor a *Családi Könyvtár*-ban is. Negyedszer 1884-ben, 2 kötetben, ismét ott 3 kötetben 1886-ban; 1892-ben egy 2 és egy 3 kötetes kiadásban, megint Ráth Mórnál. Jelen kiadása a nyolczadik.

FORDÍTÁS. Németül megjelent Dux Adolffól, 1850-ben, Pesten. V. ő. erre nézve az Előszó végsorait.